

SLOVENSKI

vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

LETNIK VII.

CELOVEC, SOBOTA, 28. JUNIJ 1952

ŠTEV. 43 (503)

Zapadni zunanji ministri se pogovarjajo o Evropi in srednjem vzhodu

Minuli torek zjutraj so se v zunanjem ministristvu v Londonu začeli razgovori med zunanjima ministroma Edenom in Achesonom. Pozneje so objavili kratko poročilo, ki pravi, da sta Eden in Acheson v spremstvu svojih svetovalcev pregledala položaj v Evropi in na Srednjem vzhodu.

Kakor se je izvedelo v dobro obveščenih krogih, sta se Acheson in Eden razgovarjala o Berlinu posebno glede načrtov, ki naj jih izvedejo v obrambno zapadnih sektorjev proti morebitnim pritiskom posebno na področju trgovine in prometa s sovjetske strani. Razgovarjala sta se tudi o vprašanih Srednjega vzhoda, posebno o onih, ki se nanašajo na obrambo tega področja. Eden in Acheson sta se razgovarjala tudi o vprašanju ratifikacije bonnskih dogovorov.

O važnosti razgovorov sklepajo tudi po dejstvu, da so se teh udeležili na britanski strani razen britanskega poslanika v Washingtonu Oliverja Franksa tudi glavni izvedenci zunanjega ministristva, kakor stalni državni podtajnik William Strang, podtajnik sir Pierson Dixon in Frank Roberts, ki se peča s političnimi vprašanji. Na ameriški strani pa razen Deana Achesona še Philip Jessup, državni podtajnik Perkins in poslanik v Londonu Gifford.

Po zaupnih poročilih so se razgovori kljub odsotnosti francoskega zunanjega ministra Schumana in ameriškega poslanika v Moskvi Kennana, čigar prihod pričakujejo te dni, sukali v glavnem okoli vsebine odgovora na sovjetsko noto o Nemčiji. To je namreč eno najvažnejših vprašanj. Rešitvi tega odgovora so podrejeni sklepi o drugih vprašanih.

Acheson in Eden sta pregledala tudi druga evropska vprašanja in vprašanja Srednjega vzhoda. Zdi se, da je Acheson izvajal pritisk

bodisi za sklenitev obrambnega pakta za Srednji vzhod, kakor tudi za naglo rešitev vseh tamkajšnjih vprašanj.

Včeraj se je pridružil razgovorom tudi francoski zunanji minister Schuman. Zelo verjetno je, da sta Eden in Acheson v četrtek

govorila zlasti o močni reakciji, ki je v laburističnem taboru nastala zaradi zadnjih letalskih napadov na Koreji. Istega dne se je namreč vrnil v London britanski obrambni minister lord Alexander, ki je poročal vladi o svoji inspekciji na Koreji.

Obmejna trenja med obema Nemčijama

Tanki za pomiritev prebivalcev zaradi vojaških priprav na vzhodu

Nemški zvezni kancler Konrad Adenauer je naslovil na ameriškega visokega komisarja Mac Cloya pismo, v katerem ga prosi za ojačenje ameriških obmejnih straž vzdolž demarkacijske črte med Zapadno in Vzhodno Nemčijo. Kot dokaz budnosti Zapada in za pomiritev obmejnega prebivalstva naj bi zasedbene oblasti odredile, da v bodoče več tankov kot doslej izvršuje patroljsko službo v vzhodnih obmejnih predelih Zapadne Nemčije.

Vzrok za to Adenauerjevo prošnjo so poročila, ki jih prinašajo iz Vzhodne Nemčije begunci, ki so te dni prispeli v zapadne cone Berlina. Omenjena poročila pravijo, da se čete vedno bolj zbirajo in koncentrirajo vzdolž sovjetske zasedbene demarkacijske črte. Druge koncentracije čete se vršijo baje nekaj kilometrov vzhodno od demarkacijske črte, ob kateri pospešeno gradijo utrdbe in postavljajo žaromete za osvetljevanje obmejnega pasu. Poleg tega nastajajo novi veliki komandni centri in je videz, da prevzemajo v obmejnem področju vso kontrolo spet sovjetske zasedbene oblasti.

Druga poročila govore o prisilnih naborih novih rekrutov za takozvano Ljudsko policijo, ki so že privedli do podvojenosti voja-

ško izvežbanih policijskih bataljonov v Vzhodni Nemčiji. Danes šteje ta zakrknana vzhodno-nemška vojska že okoli 100.000 mož; z nabori pa hočejo nadaljevati, dokler ne bo 200.000 mož popolnoma vojaško izvežbanih. Razun te „vojaške“ policije je vzhodnonemškimi in sovjetskimi zasedbenimi oblastem na razpolago še 100.000 mož policistov in orožnikov, ki trenutno vršijo navadno policijsko službo.

Vse to še posebno osvetljuje govor vodje vzhodnonemškega informacijskega urada Gerharda Eysslerja, ki ga je imel na obletnico začetka korejske vojne. Dejal je med drugim, da ako pride na nemških tleh do oboroženega konflikta, spopad nikakor ne bo ostal omejen na Nemčijo.

Haag. — Državni ansambel narodnih plesov in pesmi LR Srbije je priredil v okviru holandskega festivala svoj prvi koncert na največjem letnem gledališču v Evropi blizu mesta Harlem. Gledališče je bilo zasedeno z najuglednejšimi osebnostmi političnega, kulturnega in umetniškega življenja Holandske. Koncertu je prisostvovala tudi holandska kraljevala z zdravljem.

Občutna zaostroitev položaja na Koreji

Dejstvo, da so letala Združenega poveljstva na Koreji v ponedeljek bombardirala velike hidrocentrale na reki Jalu v skrajnem severozapadu Koreje, to je v najneposrednejši bližini Mandžurije, je vzbudilo mnogo pozornosti po vsem svetu, pred vsem pa v glavnem mestu Japonske in v Ameriki sami. Nekateri ameriški listi so mnenja, da je Amerika s tem napadom na Jalu-hidrocentrale, s katerim so bile ogromne naprave skoraj docela uničene, morda celo tvegala odprto vojno proti Maocetungovi Kitajski. Politični krogi računajo nujno z nadaljnjim zastojem razgovorov v Pan Mun Jonu kot posledico tega napada.

Na Japonskem ocenjujejo omenjeni napad kot resen dogodek s političnim ozadjem, v Londonu pa govore o prevratnem mejniku v korejski vojni. Britanski laburisti sprašujejo Churchilla, ali je to bombardiranje morda eden izmed ukrepov, ki so bili napovedani ob njegovem obisku v Ameriki in ki jih je odobraval brez pridržkov. Indijski ministrski predsednik Sri Nehru je izrazil prepaščenost vsega indijskega ljudstva nad tem napadom, ki se je dogodil prav v času resnih prizadevanj za pomirjenje. Vsekakor je opaziti, da so treznejši politiki po vsem svetu precej zaskrbljeni nad takim načinom podkrepljevanja argumentov v razgovorih o premirju na Koreji in da ga po večini nikakor ne odobravo.

Baje so načrti za ta najhujši letalski napad na Koreji obstojali že pred trideset letom in

ga doslej niso izvršili le zaradi tega, ker so vedno upali na uspeh pri pogajanjih za premirje. Bivši vodja delegacije OZN pri pogajanjih v Pan Mun Jonu admiral Joy je to tudi potrdil ter izjavil, da je bil pripravljen napad na hidrocentrale ob reki Jalu za slučaj, da ne bi prišlo do premirja. Laburistični krogi pa smatrajo tak način kot zgrešen poskus reševanja korejskega problema in pospeševanja pan-mun-jonskih razgovorov. Zato zahtevajo jasen odgovor vlade, kako je prišlo do napada, da bi se spet poleglo ob vesteh o napadu nastalo vznemirjenje prebivalstva.

V sredo je bila v britanski spodnji zbornici debata o letalskem napadu in je voditelj laburistične stranke Clement Attlee ta napad označil kot težko psihološko napako, ker je v stanju, da občutno zaostri položaj na Daljnem vzhodu, ki bi mogel privedi do odprtega spopada z Ljudsko republiko Kitajsko, kar pa Velika Britanija nikakor ne želi. V svojem odgovoru je zunanji minister Eden priznal, da britanska vlada glede napada ni bila predhodno niti vprašana niti o njem obveščena. Skupno s Churchillom je tudi pri zunanjem ministru ZDA položil protest proti temu. Izjavil pa je hkrati, da je bil letalski napad potreben, da sile OZN nadoknadijo premoč, ki so jo dosegli Kitajci in Severokorejci od začetka pogajanj za premirje pa do danes, ter da Velika Britanija, kljub temu da ni bila niti vprašana niti obveščena, storjeni sklep o napadu na Jalu-elektarne odobrava in podpira.

V okviru debate v britanski spodnji zborni-

ci je govoril tudi znani laburistični poslanec Aneurin Bevan, ki je dejal: „Če za korejsko vojno ne najdemo politične rešitve in se moramo omejiti le na vojaška sredstva, tedaj smo na najboljši poti k tretji svetovni vojni.“ Kot možno rešitev korejskega spopada je nakazal potrebo, da ameriška vlada zagotovi, da bo priznala kitajsko revolucijo kot izvršeno dejstvo, da ne bo nasprotovala sprejemu LR Kitajske v OZN in da bo dala razpustiti ostanke Čangkajšekovih čet. Ob takem zagotovitvi ameriške vlade bi po mnenju Bevana lahko takoj prišlo do premirja in bi vrhu tega bila LR Kitajski olajšana osvoboditev izpod Moskovskega vpliva.

Britanski obisk pri jugoslovanski mornarici in maršalu Titu

V pristanišče na Reki je v sredo priplula britanska križarka „Glasgow“, s katero je prispel tudi admiral lord Mountbatten, vrhovni poveljnik britanskega vojnega brodovja v Sredozemskem morju. Križarka „Glasgow“ je že druga britanska vojna ladja, ki je obiskala jugoslovansko vojno mornarico.

Admirala lorda Mountbattena je med obiskom v Jugoslaviji sprejel tudi maršal Tito, ki se je z njim prijateljsko razgovarjal.

New York. — Ne samo v Evropi marveč tudi v Združenih državah Amerike čutijo hudo pomanjkanje stanovanj. Zgraditi bi bilo treba letno kakih 1.500.000 novih stanovanj in to skozi devet let, da bi bilo potrebam prebivalstva ZDA zadoščeno.

V tej številki kmečka priloga

OBVESTILA

naprednih gospodarjev

V duhu prijateljskega sodelovanja

Vsa svetovna javnost je z velikim zanimanjem spremljala obisk zunanjega ministra dr. Gruberja v Jugoslaviji. Ves tisk je posvečal temu dejstvu svojo pozornost in zabeležil vsak korak zbranih diplomatov in strokovnjakov, ki so se sestali, da v prijateljskem tonu in v duhu obojestranskega spoštovanja razpravljajo o vprašanih, ki zadevajo obe državi. In takih vprašanj je med Avstrijo in Jugoslavijo mnogo!

Kratko uradno poročilo, ki je bilo objavljeno ob koncu razgovorov tik pred odhodom ministra dr. Gruberja z Brionov, govori o političnih vprašanih kot so neodvisnost in suverenost Avstrije, njen sprejem v OZN; o gospodarskih vprašanih, kot so medsebojna blagovna zamenjava, obmejno dvolastništvo in mali obmejni promet; o kulturnih vprašanih, kot so gostovanja kulturnikov in kulturnih skupin itd. V vseh teh „vprašanih je bil dosežen sporazum, ki — kakor je dejal dr. Gruber na tiskovni konferenci zadnji torek — odpira možnost za še nadaljnje poglobljanje odnosov med Avstrijo in Jugoslavijo.“

Koroški Slovenci se tega dejstva veselimo posebno tudi zaradi tega, ker prvič v zgodovini v odnosih med Jugoslavijo in Avstrijo nismo bili kamen spotike, temveč po besedah notranjega ministra Rankoviča nasprotno „pobuda za sodelovanje na načelu enakopravnosti“ in „element, ki združuje“ kakor je pritrtil jugoslovanskemu notranjemu ministru zunanji minister dr. Gruber. To isto misel so izrazili tudi vsi jugoslovanski časopisi od „Borbe“, ki izraža mnenje vlade, mimo v tej zvezi zlonamerno in potvorbene komentirane „Politike“ do tiska v posameznih ljudskih republikah.

V tej zvezi je potrebna naslednja ugotovitev: jugoslovanski tisk je od prvega dne jasno in nedvoumno postavil na dnevni red razgovorov tudi manjšinsko vprašanje in sicer kot vprašanje, na katerem „je in ostane Jugoslavija globoko zainteresirana“, kot eno „specifičnih vprašanj, ki čakajo rešitve“, medtem ko je avstrijski tisk o tem vprašanju dosledno molčal. Pozdravni govor jugoslovanskega notranjega ministra Rankoviča je bil nato uradno potrdilo tega postavljenja tiska. Ta ugotovitev je potrebna zaradi tega, ker tako zakrknjeni belogardistični poglavniki in njihovi poslušni profesorski učenci v njihovem Tedniku kakor tudi vase zaljubljeni avstrijski stvarjalci javnega mnenja tega nočejo vzeti na znanje ali pa po svoje potvarjajo, ker niti prvimi niti drugim to ne gre v račun. Zadnji, ker jim ne grejo v račun obveznosti, prvi ker jim ne gre v račun, da od njih blatena nova Jugoslavija bolj pravilno in bolj odločno postavlja potrebo rešitve manjšinskega vprašanja. V svoji strankarski zakrknjenosti grede celo tako daleč, da se v pogledu na kombinacije okoli Gruberjevega potovanja znajdejo na isti liniji kot kominformistični hlapčiči in je pisanje „krščanskih“ politikov sila podobno pisanju kominformističnih trobentačev. Kakor je to čudno, je vendar razumljivo, ker vse te „kombinacije“ izvirajo iz istega slepega sovraštva do naprednega vodstva v Jugoslaviji.

Toda mimo vseh teh fantazij in potvorb, je za nas važno dejstvo, da je bilo tudi naše vprašanje bistven del avstrijsko-jugoslovanskih razgovorov. Uradno poročilo pravi kratko: „V duhu prijateljskega sodelovanja so tudi izmenjali misli o potrebi zadovoljive rešitve vprašanj, ki se tičejo jugoslovanskih manjšin v Avstriji.“

To poročilo je sicer kratko, toda jasno in nedvoumno. To poročilo pove nič manj in nič več kot da so vse zlonamerne razlage prikrojene Matesove in Moše Pijadove izjave o zadovoljivi rešitvi koroškega vprašanja napačne in za Jugoslavijo vprašanje njenih manjšin

v Avstriji nikakor ni rešeno, kajti sicer bi ne bilo govora o „potrebi zadovoljive rešitve tega vprašanja“. Prav ta kratki odstavek uradnega poročila pa postane še bolj jasev v luči raznih govorov jugoslovanskih politikov ob obisku kot že omenjeni pozdravni govor notranjega ministra Rankoviča, pa tudi zdravica maršala Tita samega, ki je med drugim dejal: „Potem-takem smatram, da bo obisk gospoda dr. Gruberja koristil za odpravo nekaterih preostalih, vendar važnih elementov, ki bi utegnili zavirati še večje poglobljanje sodelovanja in dobrih prijateljskih odnosov med našimi narodi.“ Če je v izredno kratkem poročilu govora o „potrebi zadovoljive rešitve manjšinskega vprašanja“ se besede maršala Tita brez dvoma nanašajo tudi na to vprašanje.

V poročilu pa je pokazana tudi pot do zadovoljive rešitve, ki naj bo „v duhu prijateljskega sodelovanja“. Koroški Slovenci pozdravljamo to pot po eni strani kot izraz velike zavesti odgovornosti državnikov za mirno sožitje med narodi in s tem za mir v tem delu sveta, po drugi strani pa še prav posebno kot neposredno prizadeti, ki smo vajeni, da nas strokovnjaki za naše vprašanje v najmočnejši avstrijski stranki gledajo še vedno kot element, ki je v napotju. Zato se veselimo ugotovitve isti stranki pripadajočega dr. Gruberja, „da bi bil izreden in pomemben napredek v mednarodnem življenju, če bi v manjšinah ne videli več elementa, ki razdvaja, temveč element, ki združuje.“

V uradnem poročilu navedena pot rešitve manjšinskega vprašanja je očitno že izraz takega „izrednega in pomembnega napredka v mednarodnem življenju.“

Sedaj je na strani avstrijske vlade, da, ko je izmenjala misli o potrebi zadovoljive rešitve tega vprašanja, to vprašanje tudi v resnici zadovoljivo reši in da manjšinam pravice, ki jim grejo in „jih na ta način pridobi za sodelovanje pri izgrajevanju boljših odnosov.“

Mi smo zadnji, ki bi to pot zavirali; mi smo tudi iskreni in široki dovolj da priznamo, da je bil v tem pogledu storjen napredek. Pri tem mislimo na dejstvo, da so prvič v zgodovini koroški Slovenci končno dobili na razpolago za svoje prireditve tudi celovsko gledališče, da je prvič v zgodovini slovenska kulturna organizacija SPZ prejela, čeprav ne potrebam odgovarjajočo, javno subvencijo, da sta bili take podpore deležni tudi privatni slovenski gospodinjiski šoli, da so slovenskim izseljencem vsaj delno popravili škodo, da se vsaj formalno v novi šolski odredbi nekoliko bolj upošteva tudi prav tako deželni — naš slovenski jezik, da se prvič v zgodovini tudi na Koroškem vladajoča stranka upa zagovarjati potrebo slovenskega pouka, da se tudi nemški listi upajo postaviti v obrambo proti nepopoljšljivim velikonemškim narodnim nestrpnostem. da ministrstvo za pouk na Dunaju brani enkrat ustavne določbe tudi napram lastnim hujskačem, ki hočejo odpraviti zadnje ostanke slovenščine iz šol, da je končno tudi v delu avstrijskih vladajočih krogov prodrla spoznanje nesmiselnosti „vindišarske“ teorije. To so dejstva, ki jih z zadovoljstvom beležimo in hkrati priznamo zasluge vsem, ki jim grejo, v prepričanju, da je to pravilnejša pot za rešitev manjšinskega vprašanja kot pot graditeljev mostišč. S ponosom pa lahko trdimo, da smo k temu doprinesli svoj del tudi mi z načelno politiko, ki je bila realna tako za časa naše stote, kakor za časa naše petstote številke, in ki nikdar ni poznala barantanja.

Ko ugotovljamo navedeno brez dvoma razveseljivo malenkostno zboljšanje našega položaja, pa ne moremo mimo dejstva: **da osnovna vprašanja naše nacionalne biti še vedno čakajo rešitve!** To so, da naštejemo le nekatera vprašanja, predvsem vprašanje izvajanja odredbe o dvojezičnem šolstvu, vprašanje slovenske srednje šole, vprašanje slovenske kmetijske šole, vprašanje enakopravnosti našega jezika in naše kulturne enakopravnosti sploh, vprašanje upoštevanja našega ljudstva v javni upravi, vprašanje vedno močnejše germanizacije potom nemškega ordinariata, kratko, vprašanje naše narodne enakopravnosti!

Z veseljem smo pripravljani pomagati pri potrebni zadovoljivi rešitvi vseh teh vprašanj v duhu prijateljskega sodelovanja, toda brez barantanja z našimi interesi. To smo pokazali v vsem svojem dosedanem delu, to smo pokazali predvsem tudi pri volitvi prezidenta kmetijske zbornice, da v nas ni toliko gneva in razočaranja, da ne bi videli tudi malenkostnih sprememb na boljše. To politiko bomo tudi nadaljevali v pričakovanju, da bo naše vprašanje, o katerem so tudi razgovar-

Koloradski hrošč v Zilji, na Gurah, po Rožu in Podjuni!

Po naših krajih se je naselil najnevarnejši škodljivec krompirja — koloradski hrošč ali krompirjevec. Zadnji teden so našli veliko število hroščev in ličink v Zrelcu pri Celovcu in v Starem dvoru pri Grabštanju. V Libelčah, St. Štefanu in St. Juriju v Labudski dolini, v beljaškem okraju in v Zgornji Ziljski dolini so jih našli že v prejšnjih tednih. Posebno močno je napadena okolica Šmohorja.

Zadnji obvezni pregled krompirišča pa je pokazal, da se je krompirjevec naselil tudi že na krompiriščih v **Kotmari vesi, Dobrli vesi in Galiciji.**

„Kako se je ta škodljivec letos tako naglo razpasel?“ bi ta ali oni vprašali. Vzroka sta dva.

Prvič vemo, da so že lani v posameznih krajih šmohorskega in beljaškega okraja našli krompirjevca, ki je priletel iz sosedne severne Italije. Bolj verjetno kakor izključeno je, da so se posamezni hrošči že lani naselili tudi po Gurah, Rožu in Podjuni. Znano je, da so kmetovalci v teh krajih po večini vzeli obvezne preglede krompirišča na lahko ramo. Čez zimo se je škodljivec zaril v zemljo in prišel v maju spet na dan, da se razmnoži. Da se iz zaleženih jajčec razvijajo novi hrošči, mora preteči 6 tednov. Zato je bilo njegov večji pojav proti koncu junija skoraj pričakovati. Da je temu tako, kaže primer iz Zrelca in St. Štefana, kjer je hrošč pogrizel skoraj pol ha krompirja, predno so ga pričeli iskati.

Drugi vzrok njegovega posamičnega pojava pa je bilo izredno soparno in vetrovno vreme

v zadnjih tednih. Ob takem vremenu se namreč hrošč dviga in preleti večdesetkilometer-ske razdalje, kjer se vseli na krompirišča ali nasade paradiznikov in prične svoje uničevalno delo.

Iz tega sledi, da mora danes sleherni kmet računati s tem, da se je krompirjevec ugnedil tudi na njegovem krompirišču. Računati mora s tem, da utegne hrošč — če ne bo budno pregledoval svojega krompirišča — že v teku poletja tudi njemu povzročiti občutno gospodarsko škodo.

Škoda, ki utegne nastati zaradi dosedanje površnosti pri pregledu krompirišča, bo dvojne-ga značaja. Prvič bo vsled tega, da bodo hrošči ali njihove ličinke pogrizle krompirjevko, pridelek krompirja veliko nižji; drugič pa bo moral oni kmetovalec, ki svojih krompirišč obvezno ne pregleduje, a bi se hrošča tam našlo, na svoje stroške pustiti uničiti hrošča p-otom škropljenja. Vsled velike nevarnosti je tudi pričakovati, da bo po tozadevnem zakonu oblast prizadetega še kaznovala. **Po zakonu je namreč vsak posestnik krompirišča za zatiranje hrošča potom pobiranja osebno odgovoren.**

V smislu zakona o zatiranju rastlinskih škodljivcev je na Koroškem v juliju določena vsaka sredi kot dan obveznih pregledov krompirišča.

Vzemite obvezne preglede krompirišča resno, kajti nevarnost škode je velika. Zaradi nadaljnje površnosti utegne že letos znašati več stotisoč šilingov.

Sekretariat Slovenske kmečke zveze.

Kominformovci proti neodvisnosti Avstrije

Da so kominformovci po vsem svetu vodeni iz ene centrale ter da kjersibodi zaplešejo, kakor jim zaigra moskovska piščalka, menda ni več nobena tajnost. Kljub temu se še vedno dogaja, da si tu pa tam med seboj nasprotujejo, včasih celo v bistvenih političnih vprašanjih. To pa pred vsem zaradi tega, ker so po večini navajeni, da zavajajo in sleparijo. Včasih pa kateremu vendar le uide kak izraz dejanskih informbirojevskih nakan in namerov ali kaka beseda resničnega mnenja, ki obvladuje v Moskvi o nekem vprašanju.

Taka stvar je zadeva z avstrijsko državno pogodbo. Avstrijski kominformovci dostikrat najbolj glasno vpijejo po sestankih in konferencah, na katerih naj bi se državna pogodba za Avstrijo končno sklenila, in obtožujejo vse, samo ne samih sebe in svojih gospodarjev, češ, da zavlačujejo sklenitev državne pogodbe. Ista obtoževanja na eni strani in svetohlinjska zatrevanja, da so „stodstotno“ pripravljeni takoj skleniti avstrijsko državno pogodbo, na

drugi je pogosto slišati tudi iz Moskve same. Resnično moskovsko stališče do avstrijske državne pogodbe, ki je brez dvoma kot direktiva znano vsem kominformovskim šefom v svetu, pa je te dni zdrknilo iz ust kominformovskim predstavnikom v francoskem parlamentu.

Zunanje politični odbor francoskega parlamenta je na svoji zadnji seji sprejel resolucijo v interesu čimprejšnje sklenitve avstrijske državne pogodbe, v kateri ni niti ene besedice, ki bi mogla biti naperjena proti Sovjetski zvezi, ampak vsebuje le poziv francoski vladi, naj ukrene vse, kar je v njenih močeh, da pripomore do čimprejšnjega nadaljevanja in uspešnega zaključka pogajanj zastopnikov štirih velesil za sklenitev avstrijske državne pogodbe. Proti tej resoluciji so glasovali samo kominformovski poslanci v francoskem parlamentu ter s tem dokazali, da je vse govorič-nje v kominformovski centrali na Dunaju in v Moskvi, ki se tiče avstrijske državne pogodbe, gola laž in hinavstvo.

Parlamentarne volitve na Holandskem

Holandske volitve, ki so bile sredi tega tedna, niso prinesle mnogo sprememb, vendar pa so male spremembe nekoliko pomembne. Socialistična stranka Holandske je (po rezultatih volitev, ki so bili znani ob zaključku redakcije) prekosila Katoliško ljudsko stranko in je sedaj najmočnejša politična skupina v državi. Napram volitvam v letu 1948 je dvignila svoj odstotek od skupnega števila glasov od 25,6% na 28,97%, medtem ko je odstotek Katoliške ljudske stranke padel od 31,0% na 28,67%. V parlamentu pa bosta obe stranki imeli isto število poslancev, namreč 30.

Druga značilnost teh holandskih volitev je močni padec kominformovskih glasov, tako da je KP Holandske zdrknila na pozicijo najmanjše parlamentarne frakcije razen nekaj razcepljenih desničarskih skupin.

Po vesteh, ki prihajajo iz poučenih krogov, bo kraljica Julijana poverila zopet socialistu

jali „v smislu dogovora, ki je razviden iz poročila, „čimprej“ rešeno. Pri tem se kot del slovenskega naroda zavestno najtesneje naslanjamo na narodno celoto in po tem obisku pričakujemo v teh naših težnjah še močnejšo podporo od strani slovenskega in vseh jugoslovanskih narodov in njihovega vodstva, pa tudi od vseh tistih avstrijskih sil, ki jim je do prijateljskega sodelovanja z nami kot slovensko manjšino, kot mostom do sosednih jugoslovanskih narodov.

PO ŠIRNEM SVETU

London. — Vlada Sovjetske zveze je te dni izročila vladam Velike Britanije in ZDA protestno noto, v kateri označuje nedavne londonske sklepe glede udeležbe Italije pri upravi anglo-ameriške cone STO kot kršitev določb italijanske mirovne pogodbe.

Atene. — V govoru, ki ga je imel ob priliki nekih športnih prireditve, katerih so se udeležili tudi Jugoslovani, je jugoslovanski opolnomočeni minister v Atenah Jovanović poudaril grško-jugoslovansko solidarnost ne samo v miru, ampak tudi v težkih trenutkih.

Beograd. — V ponedeljek je bila v Galacu prva seja VI. zasedanja podonavske komisije. Med vprašanji na dnevnem redu je tudi jugoslovanski predlog za revizijo statuta podonavske plovbe, ker daje sedanja Sovjetski zvezi velikanske privilegije.

Zeneva. — Iz dobro poučenega vira se je zvedelo, da je jordanski kralj Talal baje že odpotoval iz Švice v domovino. Nihče pa ne ve, kaj namerava ukreniti kraljica Zain. Domnevajo, da bo še nadalje ostala v Švici in naljevala z zdravljenjem.

Formalna poprava

Kakor znano, so pred nekaj meseci socialistični poslanci z interpelacijo v parlamentu od ministra za pouk zahtevali, da v spričevalih odpravi označbo „Poučni jezik“ ki je bila baje uvedena na željo zasedbenih sil, in jo nadomesti z označbo „Nemški jezik“. Socialistični poslanci so zahtevali to spremembo že v letošnjih zaključnih spričevalih.

Minister za pouk dr. Kolb je pred kratkim na to interpelacijo odgovoril, da je ta sprememba povezana s težkočami, da pa bo v začetku prihodnjega šolskega leta izdal deželni šolski svetom odlok, da je treba v prihodnjih spričevalih uvesti označbo „Nemški poučni jezik“, „ker se v Avstriji poleg nemščine uporabljajo tudi hrvaščina, slovenščina in madžarščina kot poučni jezik.“

S tem bo vsaj formalno priznana slovenščina tudi v spričevalih kot poučni jezik, kjer je bila do sedaj navedena samo med tujimi jeziki. Upamo, da se bo koroški deželni šolski svet ravnal po navodilih ministrstva za pouk, še bolj veseli pa bi bili, če ne bi šlo samo za formalno popravo, temveč tudi za dejansko, da bi namreč slovenščina v naših šolah tudi dejansko bila poučni jezik in ne samo formalno v uredbi o dvojezičnih šolah in v novih spričevalih.

V znamenju notranjega utrjevanja pa bi v tej zvezi pripomnili še naslednje, da je pri odredbi za dvojezično šolstvo formalno, in to v resnici samozvano, sodeloval g. dr. Tischler, da pa je in ostane dejansko edinole zasluga osvobodilne borbe koroških Slovencev, da je do te uredbe, ki je formalno tako nejasna in pomanjkljiva, da se formalnemu tvorcu nikakor ni treba tako samozavestno trkati na svoje zasluge, sploh prišlo. Brez OF in brez odločne borbe koroških Slovencev bi g. dr. Tischler nikdar ne bil ne deželni svetnik v Pieschevi vladi, niti ne formalni zasluzni tvorec te odredbe, pa čeprav je bil po lastni izjavi prvi v „izseljeništvu“, kjer je postal profesor in vodilen član OeVP-jevske predhodnice VF. Kaj pa je ta formalna tvorba dr. Tischlerja v tedanjem času pomenila, pa mu lahko pove njegov dolgoletni prijatelj g. dr. Karisch, ki je bil koroški ekspert v Londonu. Kaj, če bi g. profesor dr. Tischler tudi danes prepričal svojega prijatelja o važnosti te odredbe! Saj bi mu vrnil samo tedanje uslugo.

VISOKOŠOLCI, POZORI!

Rektorat Univerze v Ljubljani razpisuje po-čitniški tečaj od 1. IX. do 20. IX. 1952 za 20 zamejskih visokošolskih študentov slovenske narodnosti ne glede na stroko, ki jo študirajo na univerzah in visokih šolah izven FLR Jugoslavije.

Tečaj bo obsegal zlasti predavanja in vaje iz področja slovenskega jezika s književnostjo, slovenske zgodovine z zgodovino umetnosti, geografije s posebnimi pogledi na današnje gospodarstvo ureditev FLR Jugoslavije.

Rektorat univerze nudi za ta tečaj brezplačno celotno preskrbo (stanovanje, hrana) in organizacijo tečaja s predavanji. Ostale p-odrobnosti o tečaju bodo objavljene po zaključku prijav.

Prijave za tečaj sprejema rektorat univerze do 20. julija t. l. na naslov: Rektorat Univerze (Počitniški tečaj za zamejske študente), Ljubljana, Kongresni trg št. 11.

DOPUST Z NEBA

Pod tem geslom trosi te dni JAT (Jugoslovanski aerotransport) z letalom nad Gradcem in Solnogradom letake, ki so vsi označeni s posebno številko. Vseh letakov je 72.000. Od teh bodo izžrebali deset števil. Srečni najditelji teh števil bodo imeli možnost, da se lahko brezplačno peljejo z letalom na Reko in nazaj in preživijo osem dni v najboljšem hotelu v Opatiji; dva pa se lahko peljeta z letalom brezplačno v Frankfurt am Main in nazaj.

Tako v Gradcu kakor v Solnogradu se ljudje tepejo za letake in bo posrečena ideja JAT-u in turističnemu uradu v Opatiji, ki skupno financirata to akcijo, gotovo v korist.

KOLENDAR

Sobota, 28. junij: Irenej
Nedejha, 29. junij: Peter in Pavel
Ponedeljek, 30. junij: Emilijana
Torek, 1. julij: Teobald

SPOMINSKI DNEVI

28. 6. 1339 — Bitka na Kosovem polju — 1896
Prvi zbor jugoslovanske socialistične
stranke — 1914 Gavril Princip je
ustrelil v Sarajevu avstrijskega pre-
stolonaslednika Franca Ferdinanda —
1919 Podpis mirovne pogodbe v Ver-
saillesu — 1921 Atentat na regenta
Aleksandra v Beogradu.
29. 6. 1686 — Umrl v Derendingenu v Nemčiji
Primož Trubar — 1877 Rojen v vasi
Stričici v Bosanski Krajini pisatelj
Peter Kočič — 1943 Množični pok-
olj okupatorja nad 324 Srbi v Kru-
ševcu.
30. 6. 1810 — Rojen v Cerovcu pri Ljutomeru
ilirski pesnik Stanko Vraz — 1856
Rojen fizik Nikola Tesla.

MARIJA NA ZILJI

Največkrat so neurejene razmere povojnih
let vzrok, da naraste tudi število kriminalnih
prekrškov. Sleherni dan se govori in piše o
umorih, tatvinah, poneverbah in drugih pre-
grehah. Tako je bilo tudi po zadnji vojni in
je še danes, čeprav so se razmere v glavnem
že spet uredile. Ni dneva, da v časopisju ne
bi čitali o takih in podobnih prestopkih, kar
močno vznemirja vso javnost, ki mora v šte-
vilnih primerih zamačati, da bi zločince
zasegla roka pravice in jih doletela tudi zaslu-
žena kazen.

V prvih letih po končani vojni je bila stvar
še prav posebno vznemirjujoča, ko se je po
naših krajih klatilo nepregledno število raznih
pritepencev, ki so kaj radi izkazovali svojo
vročekrvnost ali pa hote zamenjali pojme svo-
jega in tujega imetja. Mnogo je prispevala k
takim nezdravim pojavom tudi množična brez-
poselnost, ki je neštete družine in posamez-
nike tirjala v bedo in pomanjkanje; v koliko
primerih je bil motiv protizakonitega dejanja
pomanjkanje osnovnih življenjskih potrebščin.
In to se je v teku časa razširilo celo tako da-
leč, da je postalo kršenje zakonov „iz potre-
be“ že pravcata bolezen.

Danes imamo tudi iz našega kraja podobno
vest. Pri kmetu Popotniku je bilo pred krat-
kim ukradenih 3.000 šilingov, ki jih je posest-
nik hranil v neki leseni skrinji. Tatvine je bi-
la osumljena hišna pomočnica, ki jo je orož-
ništvo zaradi tega tudi aretiralo. K sreči so
ukradeni denar kmalu našli in ga vrnili prave-
mu lastniku.

IZSELJENCI, POZOR!

Ponovno opozarjamo vse izseljence, da po-
teče dne 30. junija rok za prijavo škode po
tretjem-povračilnem zakonu. Vsi izseljenci, ki
na naše številne tozadavne opomine še niso
vložili zahteve po popravni škodi, utrpeli
vsled nasilne izselitve, naj to napravijo takoj.
Zveza slovenskih izseljencev

Po naši zemlji

Slovenska mladina na letovanju ob Vrbskem jezeru

Pred dobrim tednom je postalo v Sekiri ob
Vrbskem jezeru prav živahno: v počitniški
dom socialistične mladinske organizacije je
prispelo 300 mladih ljudi iz LR Slovenije. Do-
spela je prva skupina slovenske mladine v
okviru akcije počitniških izmenjav mladine
med Slovenijo in sosednima deželama Štajer-
sko in Koroško. Napovedana pa je še druga
izmena — 100 po številu —, ki bo prišla v
Sekiro in v Drobolo. Trenutno je 80 sloven-
skih otrok tudi v počitniškem domu Thaler-

umetniškega društva „Tone Tomšič“. Pevski
zbor, ki šteje 80 pevcev, poznamo tudi že v
raznih naših krajih, kjer nam je pod vod-
stvom dirigenta Radovana Gobca v preteklih
letih priredil nepozabne pevske koncerte, ta-
ko v Ziljski Bistrici, na Brnci, v Beljaku,
Logi vesi, Celovcu, Št. Janžu v Rožu in Plj-
berku.

Slovenska prosvetna zveza je izkoristila pri-
ložnost bivanja pevskega zbora ob Vrbskem
jezeru in omogočila, da bomo tudi letos lahko

jopa“, je postal v našem kraju kar reden gost.
Prav nič ni izbirčen in na vsaka vrata skoraj
potrka in prav „ljubeznivo“ rubi prašiče in
celo goveda, vseeno, če terja davke v Svečah,
Zg. Krajah, na Mačah ali pa po okoliških va-
seh Bistrice.

Čeprav smo to novost prinesli na naš obi-
čajni šaljni način, nam v resnici nič ni do
šale. Kar počenja finančna oblast v zadnjih
tednih z nami, namreč presega meje razumno-
sti in razsodnosti. Zdi se nam namreč, da živi
naša finančna oblast na luni, ker drugače bi
morala vendar razumeti, da so meseci april,
maj, junij in julij čas, ko prede našemu kme-
tu najbolj trda. Dohodki so v tem času naj-
bolj pičli, izdatkov pa je mnogo. Od setve in
od pridelane sena so dohodki šele na jesen,
če je sploh kaj pridelka. Pridelki pa je samo.
če spomladi investiraš in če poleti obdeluješ
in pridelke pravočasno spraviš. Zato pa je
treba ljudi in ker je teh izredno pičlo, jih je
treba drago plačati. Poleg vsega tega smo
imeli dve leti sušo in smo v minuli zimi samo
z največjo težavo in z drago kupljeno slamo
„prefutrali“ svojo živino. Vigredni mraz in
suša pa sta nam vzela tudi še up na vsaj za-
silno pašo. Ker so vsi biki bolni, krave ne
ostanejo breje, ni telet in tudi ne mleka, tako
da smo v resnici „suhi“ in da ni niti denarja
„za sproti“.

Vsega tega pa kratkovidna oblast in njen
eksekutor ali nočejo videti in ne razumeti ali
pa jim gre za to, da nas spravijo po mašem
vse na boben. Vsako pojasnilo, da zaenkrat
ne moremo plačati, je zaman, zgodilo se je
celo, da so nekateri dobili davčni predpis, dva
dni navrh pa je že bil eksekutor v hiši.

Ko so delili subvencije in podpore, nismo
nič dobili, ker nismo delali dovolj prošenj in
ne letali dovolj v Celovec, davke pa naj bi
plačevali kar sproti vsak mesec enkrat ali pa
pisali prošnje za „podaljšanje roka“. Finan-
čna oblast naj si zapiše enkrat za uho, da
smo mi delovni ljudje, da moramo delati s ko-
so, motiko in vilami in se zaradi tega tudi
premalo razumemo na pisanje raznih prošenj
in vlog. Sedaj nimamo denarja niti časa za pi-
sanje. Če pa gre pri čeli stvari samo za to,
da bi armada pisarjev na finančnem uradu ne
postala brezposelna, potem naj se finančni
minister ali kdor koli že komandira tole reč,
odloči in pošlje vse pisarje za dva meseca na
kmete, kjer bodo državi lahko več pridelali
kot pa s pošiljanjem opominov in čekov.
Vrhu vsega se jim bodo zbrhale glave, da
bodo v bodoče lažje razumeli kmečke raču-
ne. Mi pa bomo potem v jeseni vse davke po-
ravnavali veliko lažje, ker bomo tudi pri uradih
in uradnikih našli potrebno razumevanje za
naše skrbi in težave.

Slovenska prosvetna zveza

Vabilo

na

KONCERT

Akademskega zbora iz Ljubljane

ki bo v nedeljo, dne 29. junija 1952 ob 15. uri pri Primiku na Reki
pri Št. Jakobu v Rožu.

80 pevcev bo pod vodstvom dirigenta Radovana Gobca pelo slovenske
narodne in umetne pesmi.

K številni udeležbi vabi

Osrednji odbor.

hof pri Grazu. Prvega julija pa se bo avstrij-
ska mladina odpeljala v počitniške kolonije v
Slovenijo.

Akcijsko počitniških izmenjav mladine med
Slovenijo in Koroško ter Štajersko vodi na eni
strani oddelek za počitniške akcije pri pro-
svetnem ministertvu v Ljubljani, na drugi pa
mladinska organizacija SPÖ-Kinderfreunde.

V Slovenijo pa bo — kakor vsako leto —
izven zgoraj omenjene počitniške izmenjave
tudi letos šlo nadaljnjih 260 koroških otrok.
Kakor izvemo od Zveze slovenskih žena v Ce-
lovcu, ki organizira letovanje otrok na pova-
bilo Rdečega križa Slovenije, bo prva skupi-
na odpotovala na morje že 14. julija.

V Sekiri vihrajo nad domom socialistične
organizacije „Kinderfreunde“ slovenske zasta-
ve. Tukaj preživlja počitnice tri sto mladih
ljudi iz Slovenije. Med njimi je 200 otrok, ki
so takoj po prihodu spremenili dom in celotno
Sekiro v vesel živ-zav. Poleg teh in 20 oseb
vodstva, ki skrbi za notranjo ureditev počitni-
ške kolonije, pa je prišel sem na počitnice tu-
di znani pevski zbor Študentskega kulturno-

poslušali izbrano petje mladih pevcev-študen-
tov. In sicer so predvideni koncerti na Reki
pri Št. Jakobu (jutri dne 29. junija), nadalje
v Borovljah in v Kotmari vesi. Dirigent Ra-
dovan Gobec dnevno vadi svoj zbor in smo
lahko prepričani, da bo tudi tokrat med vsem
našim ljudstvom zapustil najboljše vtise. —
Za mesec dni — medtem je minil že do-
ber teden — so prišli mladi gostje na Koro-
ško in veseli nas, da preživljajo svoje počit-
nice prav tukaj v Sekiri, odkoder lahko pogosto
obiščejo številne naše slovenske kraje in
ljudi. Želimo jim mnogo lepih doživetij, da se
bodo tudi pozneje vedno radi spominjali slo-
venskega Korotana. —rj.

SVEČE

Nekam čudno se je v zadnjih mesecih za-
vrtel svet okoli nas. Vedno pogosteje in ve-
dno v večjem številu moramo spoznati in ob-
čutiti na lastni koži, da v državni blagajni
nekaj ni v redu in da gospodu finančnemu
ministru na vseh koncih in krajih primanjkuje
denarja. Eksekutor, včasih smo tu rekli „črna

IJUŠ KOZAK:

Beli mecesen

10

Gržini se je obliče razsvetlilo. Mežikaje je
govoril: „Martin, letos bomo sekali vso zimo.
Prevzemi ti in najemi delavce!“

Ostro je pogledal Martin. Uganil je. „Do-
bro prevzamem.“ Udarila sta in Gržina je od
veselja dajal za pijačo. Liza pa je pobledelela.
„Pijte, pijte,“ je vabil Gržina.

Tedaj je Liza vstala in stopila k Jeračevi.
Odvezala si je ruto in jo ji ovila krog vratu.

„Na, od mene!“

Gržina je očital: „Liza!“

„Mar ne smem? Meni si jo dal.“

„Tebi, tebi,“ je jecljal.

„Dober človek si, Gržina!“ je dejal Martin
in se smejal. Toda oči so resno motrile. „Ho-
je bodo padale, da ti bo srce poskakovalo.“

„Saj, saj, pravega sem izbral.“ Gržina je ri-
nil k Martinu: „Ti, nekaj bi te vprašal?“

„Kar vprašaj!“

„Ne tukaj, tam zunaj.“

Odšla sta skozi vrata. Martin je stopal pred
njim in čudna jeza mu je lesketala v očeh. Li-
za je videla, prišla je Reveža pod pazduho.
„Jaz se bojim,“ je šepetala. Skrila sta se. Tam
gori, na obu odsekanih skal, je Martin obstal

pred Gržino. Glas se mu je izpremenil. Ras-
kavo je vpraševal:

„Kaj bi rad?“

„Nalašč sem dejal, da nisem vedel, če si ti
tu gori.“

„No?“

„Hm. Martin, vsi vemo, pa nič za to. Če si
jo imel rad, pa pozabi.“

„Koga?“

„Lizol. Če si jo imel rad, pravim, nič hude-
ga, jaz sem dober človek. Pozabi — jaz sem
vse pozabil... Z očetom sem govoril. Zme-
nila sva se. Kar povej, koliko hočeš?“

Martin je odpiral oči.

„No, povej, koliko hočeš. Vse ti damo. Sa-
mo pozabi! Tudi tako jo vzamem.“

Martin je uprl roke in ga nepremično
gledal.

„Tebi je vseeno“, je jecljal oni, „ta ali Je-
račeva.“

„Križani bog, ali ti poznaš Martina?“ je si-
nilo iz onega. V trenutku je držal Gržina pred
seboj in ga zavihtel nad prepad.

„Jezus!“ je oni zakričal.

Martin je zaškripal z zobmi: „Fant!“

Izza skale je bolestno zaklicalo: „Martin!
Martin!“

Oni se je ozrl. Tam spodaj je stala Liza z
razpetimi rokami. Zamizal je in se zavedel.
Spustil je Gržino predse in se smejal: „Si
videl?“

Fant je trepetal po vsem telesu, še glasu
ni mogel iztisniti.

„Ti se pa hitro prestrašiš.“

„Kaj si pa mislil?“ je jokaje govoril Gržina.

„Nič. Za tisto o barantanju sem te hotel
malo uplašiti. Pojdiva!“

Gržina se je držal daleč od Martina.

Pred Lizo sta se ustavila. „Liza,“ je dejal
Martin, „to je tvoj ženin, z očetom sta opravi-
la, če ti še ni povedal.“

Gržina se je smehljal. Strah mu je še ved-
no šklepetal v kosteh.

„Kakor je zmenjeno. Sekal bom, pozdrav-
ljeni!“ je dejal Martin in izginil.

Liza je stisnila ustnice in zrla za njim. Re-
vež je zmajeval z glavo.

Pozno so se odpravljali dolinci. Ukanje je
padalo v dolino. Revež se ni mogel posloviti
od Martina. Ni ga našel.

Drugo jutro pa je tam pod skalami, kjer sta
bila z Revežem dopoldne, počila puška.

Martina od tistih dni ni bilo videti. Žalitev
je že pozabil. Toda nekaj drugega ni v njem
mirovalo ne podnevi ne ponoči. Vstajal je v
temi in se plazil za gamzi. Med pastirji se je
razneslo: „Strelja kot nor. Obsedlo ga je.“

V tistih dneh so se utrgali jesenski vetrovi.

Trava je že medlela, ni več vonjala, ni se
smejala. Težki oblaki so plavali visoko nad
gorami; viharji so jih gnali, trgali, da so sen-
ce bežale iz prepada v prepad.

Martin je čez dan večkrat strmel v gore.
Preko sivih bokov so begale luči, takoj nato

so zopet sence razpenjale kot zlovešče pri-
kazni.

Ozračje je bilo ostro in prozorno, da je je-
malo vid.

V nočeh pa je bobnelo nad planino. Stani
so se tresli, strehe so ječale pod udarci raz-
divjanih vetrov. Žalostno je zavijalo, grozno se
je krohotalo. Živina je stiskala glave, zdaj in
zdaj se je zdelo, da bo razmajalo zbita bruna.

Jeračevi je odkrilo stan, drugi dan niso na-
šli niti sledu o strehi. Od vseh se je poslovila,
tudi od Lize. A vendar ni mogla molčati:
„Zgubila si ga, Liza, gore so ga vzele. Boš že
prebolela.“ Proti jutru se je skrivaj ukradla na
Malo. Martin se je odpravljal.

„Zbogom, Martin, nekaj mi pravi, da se ne
bova več videla.“

„Pa zbogom,“ je dejal Martin in ji segel v
roko. Ko je videl solze v očeh, se je okrenil.

Kadar so bili jasni dnevi, se je sonce ogle-
dovalo v zrcalu gora. Tedaj je živina mulila
poslednjo travo, ki je dala vso moč. V kroš-
njah bukev tam doli je vzplamtelo. Pod ska-
lami so žareli gozdovi.

V eni teh jesenskih noči je Liza vstala.
Srce je jokalo. Komaj je stopila iz stana, jo je
pahnil veter nazaj. Divje je tulilo čez planino.
Opotekala se je in postajala, da je lahko sopla.
Opazovala je na vse plati. Toda vsi stani so
bili trdno zaklenjeni. Vihar se je zaganjal va-
nje, butal ob bruna in se režal.

Zgrešila je pot v temi. Zgrozila se je. Tik
nad robom planine do ograje je dospela. V

„Obsežen grob je dno morja...“

Neizmerni so zakladi, ki jih krije morska globina. Ugotovili so, da je že pred prvo svetovno vojno izginito na morskem dnu povprečno najmanj tisoč ladij na leto. V vojnem času pa seveda še mnogo več. Z vsako teh ladij je poleg človeških življenj pogoltnilo nenasitno morje tudi številne dragocenosti, ki jih kljub mnogim znanim primerom ni mogoče niti približno oceniti. Potapljači, opremljeni z najmodernejšimi tehničnimi pripomočki, stikajo po morskem dnu za potopljenimi zakladi. Njihovemu delu pa je zastavljena določena meja, čez katero ne morejo. V globlinah nad dve sto metrov je njihovo delo popolnoma nemogoče.

Prava čuda je v socialistični Jugoslaviji ustvarilo podjetje „Brodospas“ z inženirjem Karlom Baumanom na čelu. Podjetje ni iskalo potopljenih zakladov, dvignilo pa je iz jadranskih globlin celo vrsto v zadnji vojni potopljenih ladij in s svojim delom še neumorno in uspešno nadaljuje.

Ni pa tako vedno in povsod. Dostikrat vsi napori potapljačev in modernih naprav ne zaležejo prav nič in morje še nadalje hrani in čuva prisvojene zaklade.

Že zgodovinarji starega Rima pripovedujejo o dveh državnih galerah, ki sta se polni zlatih posod, okrasja in draguljev leta 200 pred našim štetjem potopili v Neapeljskem zalivu. Pol stoletja kasneje je rimski konzul Mummius izropal bogati Korint in odvrlel najdragocenejše zaklade grške likovne umetnosti, dragocenih posod, draguljev in podobnega na svoje ladje, da jih prepelje v pohlepni Rim. Na povratku ga je zajel vihar. Le malo ladij se je rešilo, vse drugo je pogoltnilo morje in čuva grške zaklade še danes.

V starem veku je cvetela kultura in z njo trgovina na obalah Sredozemskega morja. Slednja je morala dati tudi morju svoje žrtve. Po poročilih sodobnikov sklepamo, da krije Sredozemsko morje potopljenih zakladov v vrednosti nešteti milijonov. Žal so pokopani za večno!

Tudi srednji vek se je moral morju drago odkupiti. Španske ladje, ki so v začetku XVI. stoletja, natovorne z ogromnimi množinami zlatega prahu, hitele s Haitija proti domačim bregovom, je strašno neurje pri otoku Sveti Lucije potopilo in tam počivajo še danes.

Znana je srednjeveška španska Armada. Zavojevalci je hotela tudi svobodno Anglijo. 29. maja 1588 je odplulo iz Lizbone sto šestdeset težko oboroženih ladij, ki so poleg posadke vozile še 50.000 vojakov. Menda je usoda čuvala britansko neodvisnost. Strahovit več dni trajajoč vihar je zajel špansko brodogoj, ga razkropil in večinoma potopil. Le malo ladij je doseglo domača pristanišča, večina je zginila na dno ob škotski in irski obali ter v Kanalu. Neizmeren zaklad je odnesla na morskem dnu admiralska ladja „Duque de Florencia“ v zalivu Tobermory ob zapadni obali

Škotske. Šest sto milijonov zlata in srebra. Pa to je le nezaten del plena angleškega morja. Angleška kraljica Elizabeta je pol leta kasneje izdala spominski novic z napisom: „Deus afflavit et dissipavit sunt“. Bog je zapihal in razpršil so se.

364 let že krije nemirno valovje one zaklade. Pol stoletja po nesreči so pričeli s poskusi, da bi izrgali morju potopljene zaklade, nadaljevali so s poskusi do današnjih dni, a vedno brezuspešno. Čeprav so jim točno znana mesta pogreznjenih ladij, četudi so potapljači videli topovske cevi in celo zaboje z zlatom, približati se ruševinam pod morjem zaradi izredno močnih tokov ni mogel uspešno še nihče, kdor pa je bil le presmel, je to plačal s svojim življenjem. Mnoge španske ladje onih dni pa so tako globoko, da se jim potapljači niti približati niso mogli.

V začetku XVIII. stoletja je pripeljalo špansko ladjevje iz Mehike in Peruja bogato zalo-

go srebra. V zalivu Vigo ob španski obali je Špance presenetilo britansko in nizozemsko brodogoj. V borbi so Angleži zajeli nekaj zakladnih ladij, na katerih so našli dvajset milijonov srebra. Večino svojega dragocenega ladjevja so Španci v brezupnem boju potopili sami. Petdeset do šestdeset milijonov se je tedaj zarilo v blatno morskno dno. Tudi te zaklade so neumorno iskali, niso pa še našli točnega mesta in tudi zicer je delo potapljačem zaradi globine 130 m zelo otežkočeno.

Zanimiv je primer z brzozadnico „Lutina“, ki skozi stoletja zaposluje pomorske narode severozahodne Evrope in to že vedno z dvomljivim uspehom.

In tako bi mogli naštet še celo vrsto primerov, ki potrjujejo vsebino pesmi, ki pravi:

Obsežen grob je dno morja,
te čudovite sile:
in groblje širna plan voda,
valovi so gomile

RADIO-PROGRAM

RADIO CELOVEC

Nedelja, 29. junij:

7.15 Duhovni nagovor. Jutranji koncert — 8.10 Kmečka oddaja — 10.00 Maša — 12.45 Kulturno zrcalo tedna — 14.45 Pozdrav za mesto in deželo — 16.15 Otroška oddaja — 17.30 „Od A do Z“ — 20.15 Športna poročila — 20.20 „Vse za vas, lepe ženske...!“ — 21.30 Mali radijski oder.

Ponedeljek, 30. junij:

7.15 Pestre melodije — 8.30 Pozdrav zate — 10.30 Mali koncert — 10.45 Iz ženskega sveta — 11.00 Veder dopoldne — 11.30 Pozdrav za mesto in deželo — 11.45 Za podeželsko ljudstvo — 12.00 Opoldanski koncert — 14.10 Kar si želite — 14.30 Poročila. Teden in mi — 14.45 Okoli tekočega dela v kmečkem gospodarstvu — 15.00 Španska narodna glasba — 16.00 Pevska ura — 17.10 Popoldanski koncert — 19.15 Tukaj je Evropa — 20.15 Zetje, ki jih radi izpolnimo — 21.30 Literatura v ponedeljek.

Torek, 1. julij:

6.10 Za kmetijstvo — 6.20 Jutranja glasba — 7.15 Pestre melodije — 8.30 Pozdrav zate — 11.45 Za podeželsko ljudstvo — 14.30 Poročila. S pesmijo po Koroski — 15.30 Za ženo in družino — 17.10 Popoldanski koncert — 18.30 Lepi glasovi — 18.30 „Ziljska občet“ — 18.45 Kmečka oddaja — 20.15 Operni koncert.

RADIO LJUBLJANA

Sobota, 28. junij:

5.00 Pester glasbeni spored — 12.00 30 minut operne glasbe — 12.40 Zabavna glasba — 13.00 Zdravstveni nasveti — 13.30 Zabavne melodije — 15.10 Zabavna glasba — 15.30 Valčki Johanna Straussa — 17.00 Če želite biti kritik — 18.00 Urednikova beležnica in pionirska pošta ter glasba za pionirje — 18.30 Poje dijaški zbor „Doma Ivana Cankarja“ — 19.00 Okno v svet — 19.00 Zabavna glasba — 20.00 Radijske beležke — 20.15 Slovenske narodne pesmi — 20.30 45 veseelih minut — 21.15 Prijetno zabavo!

Nedelja, 29. junij:

6.00 Pester glasbeni spored — 8.00 O športu in športnikih — 8.15 Vedre melodije — 9.00 Po naši lepi deželi — 11.30 Od pravljice do pravljice — 12.00 Želimo vas razvedriti — 12.40 Zabavna glasba — 13.00 Pogovor s poslušalci — 13.10 Zeleži ste — poslušajte! — 15.10 Zabavna glasba — 15.30 Za naše kmetovalce — 16.00 Malz: Črna legija, slušna igra — 18.15 Naši zbori pojo — 18.40 Igra godba na pihala — 20.00 Franz von Suppe: Odlomki iz operete „Bocaccio“.

Ponedeljek, 30. junij:

5.00 Pester glasbeni spored — 12.40 Zabavna glasba — 13.00 S Primorskega festivala — 14.10 Včeraj in danes — 15.10 Zabavna glasba — 18.30 Produkcija Glasbene šole Vič — 20.00 Iz sodobne švedske literature — 22.20 Igra Studentski plesni sekstet.

Torek, 1. julij:

5.00 Pester glasbeni spored — 6.10 Gospodinj-ski nasveti — 12.40 Zabavna glasba — 13.00 Med vedrim glasbenim sporedom zanimivosti iz znanosti in tehnike — 14.00 Igra Vaški kvintet, pojeta Božo in Miško — 14.40 Dva koncertna valčka — 18.30 Lahka orkestralna glasba — 19.00 Notranje-politična oddaja — 19.10 Umetne in narodne pesmi poje komorni zbor mariborske radijske postaje — 19.40 Zabavna glasba — 21.15 Koncert lahke glasbe.

ODDAJTE NAKAZILA ZA KORUZO DO 5. JULIJA SVOJI ZADRUGI

V zvezi s podražitvijo koruze, ki stopi v veljavo 1. julija t. l., je določeno, da bo potom nakazila za nakup pocenjenih krmil (Futtermittelerberechtigungsscheine), ki bodo izdana do 30. junija, mogoč nakup pocenjenih krmil še do sobote 5. julija. Do tega časa bo mogoče koruzo na nakazila oddajati še po ceni 1.55 šil. za kg. Po 5. juliju bo potem stala koruza 1.90 šil.

KINO-PREDSTAVE

CELOVEC Carinthia

Od 28. do 30. junija:

Skrupellos

Od 1. do 3. julija:

Maria Walewska

Peterhof

Od 28. do 30. junija:

Die Narbenhand

Od 1. do 3. julija:

Leise klingt die Balalaika

KRIVA VRBA

28. in 29. junija:

Die Braut des Maharadscha

VELIKOVEC

28. in 29. junija:

Der Tiger Akbar

30. junija in 1. julija:

Die beiden Fremdenlegionäre

Ali veste odkod imajo svoje ime?

Francoski stavbenik Francois Mansart je prvi začel izkoriščati podstrešni prostor hiše za prebivanje. Po njem se imenuje podstrešna sobica mansarda.

Senčne slike, silhuate, so dobile ime po francoskem finančnem ministru de Silhouetteu, ki je živel v dobi Ludovika XIV.

Posebna ženska torbica, ki se večkrat pojavlja v modi, se imenuje pompadura. Svoje ime je dobila po znani francoski lepoticarki kizi de Pompadour, ljubici kralja Ludovika XV.

Ameriko je odkril pravzaprav Kristof Kolumb, ime pa je dobila po italijanskem pomorščaku in potopiscu Amerigu Vespucciju.

Giljotina ima svoje ime po francoskem zdravniku Jos. Ign. Guillotinu, ki je v dobi francoske revolucije zagovarjal njeno uporabo.

Saksofon se imenuje po svojem izumitelju Adolfu Saxu.

Eifflov stolp v Parizu je postavil francoski inženir Aleksander Gustav Eiffel za svetovno razstavo leta 1889. Po njem se tudi tako imenuje.

Dieslov motor je izumil inženir Rudolf Diesel.

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek, Velikovec, Uredništvo in uprava: Celovec, Gasometergasse 10. Telefon 1624/4. Za vsebino odgovarja: Rado Janežič. Tiska: Kärntner Druck- und Verlagsgesellschaft m. b. H., Klagenfurt. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Klagenfurt, Postschließfach 17.

obraz jo je žgalo, oči ji je zapiralo. Noge so se ji šibile.

V smrekah je žvižgalo. Oklenila se je drevesa in ga prosila pomoči. V viharju pa je bilo slabo in šibko. Spodaj se je drugo lomilo.

Tam, kjer se je odpirala Mala planina, je na kolnih iskala poti. Zdela se ji je, da bobni zemlja pod njo. Pred stanom se je oprijela bruna in globoko je soplja.

V srcu se je borila. Hotela je nazaj. A brez pomoči se je izrgalo iz prsi: „Martin!“

Veter je odnesel slabotni klic in ga razcefral.

Še enkrat je poizkusila: „Martin!“ S šibko roko je udarila na vrata.

„Kdo je?“ Kri ji je brizgnila v lice, znani glas je pozdrazil.

„Martin! Odpril! Liza!“

Zaškripala so vrata, v temi ga je čutila. Bil je vroč sredi mrzlega viharja.

„Martin! Martin!“ Vrgla se mu je v naročje.

Stan je pretresalo. Že od daleč se je čulo grmenje, ko je prihajalo. Vedno bliže in strašnejše. Nato je objelo stan, streha je stokala, pokala, skozi razpoke je iskalo pota, da bi razklenilo stene.

Martin se je smejal. „Ali slišiš, kako tuli?“

„Mene je strah.“

„Še moja živinica se trese. Tako se stiska, kot ti k meni.“

„Jezus, Martin, vse bo vzelo.“

„Noričica, kaj pa moji mali telički?“

„Martin, za božjo voljo prisezi, da ne poveš nikomur, kako sem prišla k tebi.“

„Ha, ha, ti pa poznaš Martina! Prisegam na vse duše, ki ječe tam zunaj.“

„Mar ječe duše?“

„Ali ne slišiš? To niso strahovi, to je resnica. Tisti, ki so ponesrečili v skalah, iščejo svojih. Kako žalostno vekajo. — Le poslušaj. — Tam spodaj se oglašajo. Zdajle. Pokopljite, pokopljite nas!“

„Mene je tako strah, Martin!“

„Jaz jih rad poslušam, tako domače govore. Stisni se k meni! — Čakaj, da se divji levci oglase. Bilje pojejo, taktaj je groza.“

Nad Konjem so se vetrovi lomili. Zavijali so mu krog glave in padali v globel, odkoder je prihajal bučeči glas orgel.

„Zdaj so vstali. Lučovnik je vmes. Slišiš, kako pojo? In te piske? Pokajo od veselja!“

„Martin, ali so moje ovčice tudi vmes?“

„Tudi, Liza. Zakaj trepetiš? Se bojiš?“

„Ne, Martin, pri tebi se ne bojim.“

Dekle se je priželo k njemu. „Moj bog, si čul?“

„Kaj?“

„Čigav glas je to?“

Martin je poslušal. Kakor, da je nekdo obupno zaječal.

Liza se je sklenila k njemu in mu položila lice na lice: „Martin, to je bil moj glas!“

Proti jutru so vetrovi utihli. Tedaj je Liza vstala in gledala v Martina:

„Po slovo sem prišla. Martin, bog mi odpusti!“

Za hojami se mu je izrgala in bežala, kolikor je mogla. Ni vedela, ali sanja ali bedi. Dež je padal, do kože je močil. Še enkrat se je ozrla nazaj. Stal je tam pri samotnih hojahl in gledal za njo.

„Jezus, ti mi odpusti, kaj sem storila.“

Martin je žalostno povsobil glavo. „Z grunta je. Najbolje je, če me nikoli več ne vidi.“ Ozrl se je v skale, katere je ovila mehka megla. Počasi je zagnila planino. Martin je še vedno videl, kako je bežala. Iz megle se je prikazal beli obraz. Nekaj ga je zbolelo. „Eh, Liza, Liza!“

Zavriskal je tako divje, da je živina v stanih dvignila glavo. Odmeva ni bilo več nazaj.

Martin je prišel med zadnjimi v dolino.

„Pri nas ostani čez zimo,“ mu je dejal Podkrajnikov. „Prav rad bi te imel.“

„Sekal bom, oče, ne morem.“ Poslovil se je in odšel v mesto, da bi se dogovoril z Gržino. Hitro sta opravila.

„Pridem pogledat, kadar boste pričeli, pa pošlji koga.“

„Bom!“ je dejal Martin.

Gržina bi mu bil rad še nekaj povedal. Težko je govoril. „Martin, če bi kdo pripovedoval o tistem, no, o tistem...“

Martin mu je presekal besedo: „Gržina, ti si me najel, da bom sekal. O čem drugem nisva nikoli govorila!“

Megle so padle in zakrile gore. Vlačile so se po dolini. Jesenska žalost je tlačila zemljo.

Pri Revežu se je oglašil popoldne. Svetloba je umirala v dušehi megli.

„Kaj počneš?“ je vprašal Martin, ko je stopil pod nizko streho. Pogledal ga je in videl, da se je zelo izpremenil. Prej so oči živahno motrile svet, zdaj mu je mrena zastirala oči.

„Odkar sem prišel od tam gori, pripravljam za spomlad. Boš videl, da bom zadel na žilo.“

— Ampak nekaj me grize. Sam ne vem, kaj. Tako pust je svet. Postaral sem se, Martin, pa nimam nikogar.“

Dolgo sta sedela in se pogovarjala.

„Smrekar se nosi vedno dobre volje. Gržini je prodal les, balo je naročil. — Tvoj stari se pa močno peha. Slab se mi vidi.“

„Mater bi rad videl!“ je dejal Martin.

„Jutri je nedelja, navsezgodaj pojde k maši. Tam jo počakaj!“

„Balanta bi obiskal.“

„Ne vem, kako bo?“ je menil Revež, ko sta se izgubljala med vlažnim drevjem.

Gorela je luč, toda vrata so bila zaklenjena. „Saj sem pravil!“

Revež je trdo potrkal. „Odpril, Balant! Dva sva!“

Znotraj se je čulo težko hropenje. Vmes pa je zvenketal denar.

„Stebro prešteva,“ je šepetal Revež. „Iz vseh vasi mu nosijo. Drago plačuje.“

„Balant, odpril!“ Z močno roko udaril še enkrat na okno.

(Dalje)